

Yttrande över promemorian ”Cirkulär hantering av textil och textilavfall, KN2023/03051

Beslut

Skara kommun har av Klimat- och näringsdepartementet getts möjlighet att yttra sig över promemoria ”Cirkulär hantering av textil och textilavfall” (KN2023/03051) och lämnar nedanstående yttrande över promemorian.

Punkt i delegationsordning

2.3 Övriga ärenden

Sammanfattning

Skara kommun har av Klimat- och näringsdepartementet getts möjlighet att yttra sig över promemoria ”Cirkulär hantering av textil och textilavfall” (KN2023/03051).

Detta yttrande har tagits fram i samråd med kommunalförbundet Avfall & Återvinning Skaraborg, som är den organisation som har det kommunala renhållningsansvaret i Skara kommun.

Miljöpåverkan och avfallslagstiftningen

Kläder och andra textilier har en betydande klimatpåverkan. Närmare 20 procent av klimatpåverkande utsläpp bland sällanköpsvaror kommer från textilier. Det gör textilier till den enskilt största källan till utsläpp bland sällanköpsvaror. Idag är dessutom andelen textilavfall som materialåtervinns mindre än en procent i Sverige.

Miljö- och klimatpåverkan uppstår i alla delar av tillverkningen. Detta eftersom tillverkningen av textilier kräver stora mängder råvaror, vatten, energi och kemikalier som orsakar utsläpp till både luft, mark och vatten. Trots en ökad medvetenhet de senaste åren om kläder och andra textiliers stora negativa miljöpåverkan fortsätter branschen att växa. Detta anses ske på grund av ökningen av ”fast fashion”, som bygger på billig tillverkning i låglöneländer och kortlivad användning av kläderna. Enligt Europeiska miljöbyrå genereras varje år mer än fem miljoner ton textilavfall i Europa.

I juli 2018 trädde ändringar av avfallsdirektiv i kraft (ändringsdirektiv EU 2018/851), vilket bland annat innebar att krav på att medlemsstaterna skulle införa separat insamling av textilier senast 1 januari 2025 (artikel 11). I direktivet ställs också krav på att medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att förebygga avfallsgenerering genom att uppmuntra återanvändning av produkter

och inrättade av system som främjar reparation och återanvändning, särskilt av vissa produkter, bland annat textilier (artikel 9.1 d).

Insamling av textilier

Enligt EU:s avfallsdirektiv ska alla medlemsstater samla in textil separat från annat avfall senast till 1 januari 2025. Det innebär att stora mängder textil kommer att samlas in och behöva hanteras. Enligt direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att avfallet förbereds för återanvändning, materialåtervinning eller andra återvinningsförfaranden och inte förbränns. Regeringen förslår bygga på genomförande av EU:s krav på insamling och hantering av textilier. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Förslagen i promemorian innebär i huvudsak att det införs:

- Ett tydliggörande av ansvaret för insamling och behandling av textilavfall.
- En förklaring av uttrycket textilavfall.
- Krav på utsortering av textilavfall.
- Krav på separat insamling.
- Krav på att kommunerna ska lämna information för att främja återanvändning.

Idag är materialåtervinningen i Sverige liten

Idag är andelen textilavfall som materialåtervinns väldigt liten. Andelen som återbrukas är betydligt större. Genom att textilavfall materialåtervinns kan användningen av råvaror, vatten, energi och kemikalier i tillverkningsprocesserna minskas betydligt. Materialåtervinning är en bättre lösning än förbränning och det gäller oavsett återvinningsmetod.

Det finns idag tre olika metoder för att återvinna textilier:

- Mekanisk återvinning som innebär att textil rivs eller strimlas för att frigöra fibrerna som spinns till ny tråd
- Termisk återvinning innebär att textil av syntetiska material smälts ned av värme och formas till ny tråd.
- Kemisk återvinning som innebär att textilen smälts ner eller löses upp av kemikalier och av massan formas ny textilfiber

Kommunens ansvar

Kommunerna ansvarar i dag för att kommunalt avfall samlas in och behandlas. Med kommunalt avfall avses avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll. Som kommunalt avfall räknas alla textilier från hushållen. För att tydliggöra vilket avfall som omfattas av det kommunala ansvaret föreslår regeringen att textilavfall ska definieras som ”avfall som består av kläder av textil, hemtextil, inredningstextil, väskor av textil och accessoarer av textil.”

Om förslagen i promemorian blir lag innebär det att kommunerna blir skyldiga att se till att textilavfall som är kommunalt avfall samlas in separat från annat avfall. Det framgår inte hur insamlingen ska ske, på hur många platser osv utan det blir upp till varje kommunen att bestämma hur insamlingssystemet ska utformas.

Enligt miljöbalken har kommunen möjlighet att låta renhållningsavgiften finansiera åtgärder som kommunen vidtar gällande insamling, transport och behandling av avfall samt för att informera hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för om avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder. För en del kommuner kan det nog medföra behov av att ändra avfallstaxan för att finansiera åtgärder för att samla in, transportera och behandla avfallet. Detta gäller dock inte för Skara kommun, enligt Avfall & Återvinning Skaraborg.

Bedömningen är att det är olämpligt att införa ett producentansvar idag innan förslaget från Europeiska kommissionen har presenterats och förhandlats färdigt inom EU. Kravet på separat insamling av textilavfall förslås därför genomföras enligt avfallsdirektivet utan förändring av ansvaret, vilket innebär att kommunerna får ansvar för insamling av textilavfall som är kommunalt avfall även i fortsättningen.

Textil som inte är avfall omfattas inte av avfallsagstiftningen och får samlas in för återanvändning av vem som helst. Textilier som hushåll eller andra lämnar ifrån sig med avsikt att de ska användas igen, är inte avfall.

För annat avfall av textil än kommunalt avfall ansvarar den ursprungliga avfallsproducenten för att avfallet genomgår en fullständig behandling i enlighet med avfallshierarkin och för kostnaderna för att hantera det avfall som har producerats (15 kap. 11 a § miljöbalken).

Skara kommuns synpunkter

Skara kommun välkomnar regeringens förslag till ändring i avfallsförordningen med krav på separat utsortering av textil. Det är viktigt. En annan sak som är viktigt är att producenterna också får ta ansvar för de textilprodukterna de sätter på marknaden. Kommunerna kan ansvar för insamling av textilier, men producenterna bör framöver betala för detta på samma sätt som när det gäller producentansvaret på förpackningar.

Frågan om producentansvar är komplex och bör utöver att invänta EU:s direktiv även utredas ordentligt. Frågan om producentansvar är lite mer komplex än vad som framgår av promemorian, fler typer av producentansvar än vad som omnämns gäller i svensk lagstiftning (t.ex. saknas beskrivning av producentansvaret vad gäller läkemedel, vissa tobaksvaror samt bilar och däck). Frågans komplexitet illustreras av den felaktighet kring insamlingsansvar som smugits in i promemorian vad gäller producentansvaret för elutrustning. Där står att kommunerna ansvarar för insamlingen av uttjänt elutrustning. Detta är inte helt korrekt i juridisk mening. Det är producentansvarsorganisationerna samt vissa butiker som har det juridiska ansvaret. Att kommunen anges har sannolikt att göra med det faktum att producentansvarsorganisationen El-kretsen valt att teckna avtal med kommunerna för att kunna utföra sin mottagning av den uttjänta elutrustningen. Vanligen sker denna mottagning på kommunernas återvinningscentraler.

Kommunerna är viktiga aktörer, men grundförutsättningarna för ett göra textilbranschen cirkulär och hållbar vilar till stor del på aktörer i produktions- och konsumtionsleden. En separat utsortering och insamling av textil är centralt för att åstadkomma en cirkulär textilhantering, där textilier som satts på marknaden i första hand används så länge som möjligt, och sedan återvinns. För att säkerställa att de textilier som samlas in verkligen återvinns behöver hela återvinningskedjan utvecklas.

Kommunen ser fram emot när textilbranschen i Europa, utöver de bra saker som anges i promemorians 4 kapitel, även ska säkerställa cirkulära och hållbara produktflöden där den textil som sätts på marknaden i allt högre grad återbrukas och materialåtervinns. En förutsättning för att detta ska kunna ske är att de produkter som sätts på marknaden redan i tillverkningsfasen ska vara anpassade för hög grad av återbruk och materialåtervinning. Det är även i dessa led val kan göras så att tillverkning av respektive tvätt av kläder inte innebär spridning av kemikalier och mikroplaster till våra vattendrag. Kort sagt att textilerna hanteras i cirkulära och hållbara flöden.

Det är rimligt att kommunen får informationsansvar inom sitt ansvarsområde, dvs för insamling och hantering av kommunalt avfall samt för den miljötillsyn som sker mot verksamhetsutövare enligt miljöbalken. Kommunen anser det vara rimligt att lagstiftningen reglerar att den som har insamlingsansvaret för avfallet även ska ha informationsansvaret för denna. Denna aktör kan i sin tur om den önskar samordna sig och teckna avtal med andra aktörer. Detta har t.ex. El-Kretsen gjort. FTI gjorde motsvarande under tiden som producentlagstiftningen reglerade att informationsansvaret låg hos dem.

Tyvärr är det endast kommunerna som anges som ansvariga för att informera om och uppmuntra till ökad återanvändning. Kommunen har trots allt ganska litet inflytande på invånarnas inköpsval för textilier medan både producenter och handlare har betydligt större. Kommunens informationsansvar regleras på ett stort antal ställen och är beroende av avfallsslag. För de flesta avfallsslagen har kommunen hela eller delar av informationsansvaret, men för några avfallsslag (t.ex. batterier, fiskeutrustning och läkemedel) är det producenterna som har informationsansvaret.

Skara kommun föreslår att formulering till reglering kring kommunens informationsansvar (3 kap 3c§) stryks och att justeringar istället görs i lagstiftningen så att det kommunala informationsansvaret kring avfall samordnas och regleras samordnat per ansvarsområde (t ex det kommunala insamlingsansvaret respektive det kommunala tillsynsansvaret).

Promemorian och lagtexten behandlar i princip bara själva insamlingen. För att textilavfallet ska återvinnas miljö- och kostnadseffektivt behöver textilavfallet som återvinns ingå i nya textilvaror, vilket inte kommer ske utan utvecklad infrastruktur för detta. Det kommer krävas investeringar, lagkrav och ny teknologi för att materialåtervunnet textil ska kunna återanvändas i nya produkter och vi ska kunna sluta de textila kretsloppen.

DELEGATIONSBESLUT

2023-08-16

Diarienummer KS 2023/235

Gunilla Druve Jansson
Kommunstyrelsens ordförande
Skara kommun